

ACC. N:R M. 13029: 1-5.

Landskap: Småland Upptecknare: P. W. Bergman, Stämmanöskare
Härad: Östbo Berättare: " " " "
Socken: Hången Berättarens yrke: f. d. smidsare
Uppteckningsår: 1953 Född år 1876 i Forsheda

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Butikshandel på landsbygden. s. 1-5.
(planskiss å sid. 5.)

Lu F 95

ACC. N:R M. 13029: /.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Luf. 95

1

./.

Någon gång på 1850-talet föddes på ett ställe, som kallades "Backen", någonstans i Hånger en pojke, som fick namnet Johan. Han växte upp och blev stor och kraftig och, enligt vad som berättats, livlig och tilltagsen. Han blev av folket i allmänhet kallad "Kongen". När det på slutet av 1870-talet blev beslutat, att ny kyrka skulle byggas och flyttas till en mera central plats inom socknen, tyckte han, att det skulle passa med en handelsbod där i närheten. Han köpte en tomt och byggde bostadsfastighet, som i ena ändan inreddes till butik (jag har försökt mig på att rita en planskiss av huset). I butiken voro fönstren försedda med järngaller med så små hål, att det skulle vara omöjligt att krypa igenom. Dörren var försedd med ringklocka, som gav en skarp signal, när den öppnades eller stängdes. Inne i butiken var en disk och på den en våg med vikter, som på den tiden voro lispund, skålpund och lod. Under disken funnos lådor till förvaring av diverse varor, peppar och kryddor av olika slag, som spred en säregen lukt, som kändes ända ut på vägen. På motsatta väggen funnos hyllor och fack till förvaring av diverse saker. Någon utvändig skylt blev där aldrig,

ACC. N:R M. 13029:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

men i fönstren ställdes upp reklamplakat mellan glaset och järngallret. De kunde bytas, när de blevo för gamla. Så var nu den första handelsbutiken i Hånger färdig att börja sin verksamhet. Varorna hämtades med hästskjuts i Värnamo, som då var närmaste järnvägsstation. Det var $1\frac{1}{2}$ mil, vilket nog inte gjorde varorna billigare. Men "Kongen" (vi få väl kalla honom så) var optimist. Han trodde på bättre tider, men det blev bara värre, allteftersom skulderna växte. Det blev till sist konkurs och han måste gå ifrån hela affären. Det var år 1882 eller 1884.

Nästa handelsman på Vägaholm var en herre, som hette Lövander. Det gick likadant för honom. Efter tre år var han också färdig. Var han sedan vistades ett 10-tal år det vet jag inte, men när det i slutet av 1890-talet var bestämt var Hångers järnvägsstation skulle ligga, var han den förste, som satte upp affär där.

Nu får vi återgå till Vägaholm. Näste innehavare var en handlare, som hette Petersson. Han hade nog mera praktik än sina företrädare. Han var visserligen mycket tillmötesgående mot kunderna men ytterst sparsam, så att den allmänna meningen om honom var den,

ACC. N:R M. 13029:3

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

att han reder sig nog. Han köpte häst och vagn, så att han själv kunde hämta varorna i Värnamo. Men det blev för strängt i längden, så han måste ha hjälp. Där var engammal man, som hette Blåsjö. Han var kunnig i varjehanda. Han tog plats som hästskötare och boddräng. Sedan gick det bra några år till år 1900. Då hade skulderna hopat sig även för denne handelsmannen, så att han överlämnade sina tillgångar till fordringsägarna. Så blev det auktion igen på handelsfastigheten Vägaholm.

Den fjärde ägaren blev en f.d. torpare från Torskinge med familj, som bestod av hustru, två söner och en dotter, vilka alla uppnått myndig ålder. Det blev äldste sonen, som stod som ägare, men de voro alla lika delaktiga. De köpte de närmaste liggande lantbruket för att ha fullsysselsättning och för att driva handel med kreatur. Torpet i Torskinge behöllo de och använde detta till betesmark. Äldste sonen var en kunnig slaktare. Han idkade handel både med livdjur och slakt. Butiken sköttes av föräldrarna. Brodern och systemen hade full sysselsättning vid lantbruket. Att det blivit konkurrens nu sedan det blev flera butiker i närheten vållade dem inga bekymmer.

3.

ACC. N:R M. 13029:4

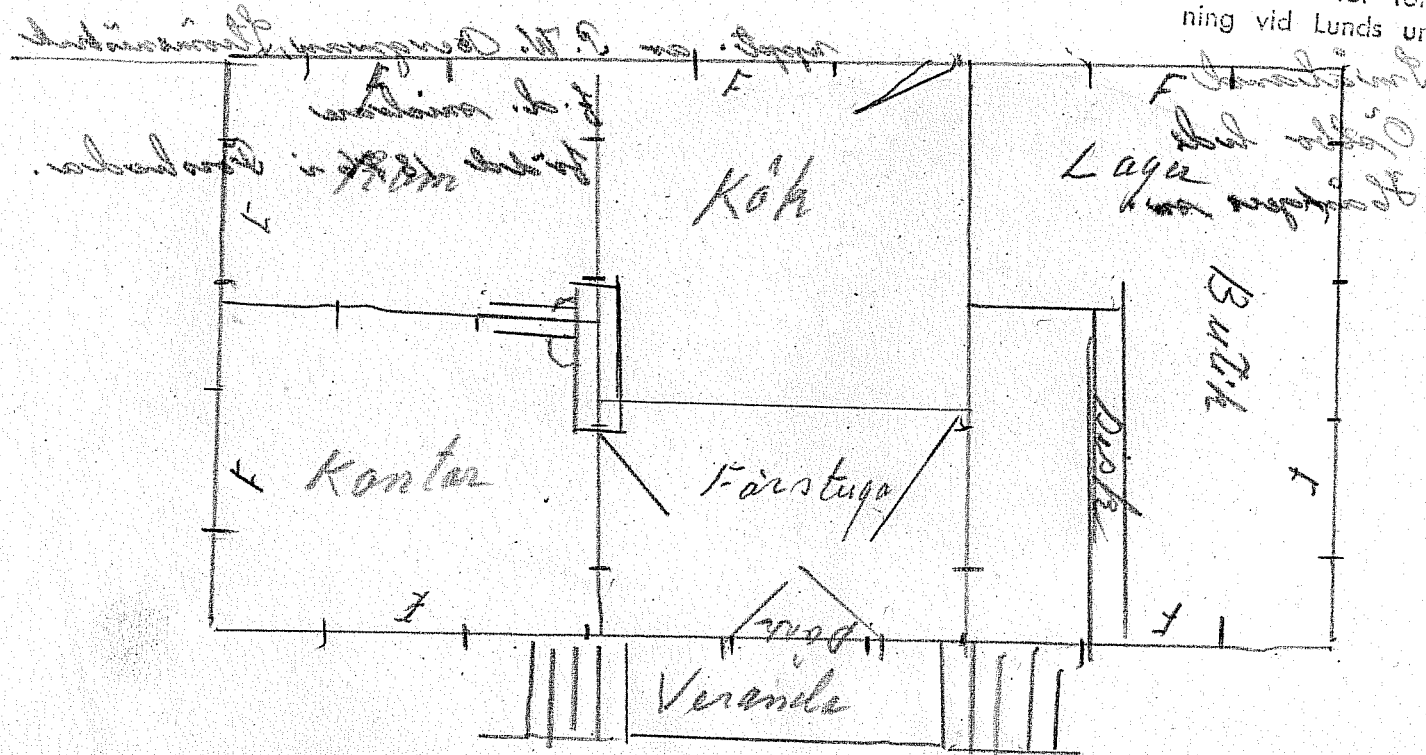
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Sin kundkrets behöllo de och på grund av sin mångsidighet utökades den även. Så fortgick det ett tjugotal år med goda förtjänster. De ansågos ha samlat en anseelig förmögenhet, men hur mycket det kom aldrig till allmänhetens kännedom.

Det inträffade senare, att dottern och de båda gamle dogo med korta mellanrum. Sedan var det bara de båda bröderna. De fortsatte med sin affär och klarade sig utan kvinnlig hjälp, men de började bli gamla och orkade inte arbeta som förr. De hade nustort jordbruk, som fick ligga obrukat och butikshandeln blev ganska liten. Men så kom några av styrelsen för Nässjö hembygdsmuseum och fick syn på den gamla handelsboden. De köpte den för flyttning att uppföras i Nässjö hembygdspark och därmed blev det slut med handelsboden i Vägaholm. Deras jordbruk var nu vanskött, så att de blevo enligt vanhävdslagen ålagda att bruka det ordentligt, men bristen på arbetskraft gjorde det omöjligt. De måste sälja gården. Till vilket pris blev aldrig känt, men de hade sin försörjning där, den tid de hade kvar att leva. Det blev inte länge. Inom två år voro de borta.

M.13029:5

FOLKLIVSARKIVET
Institutionen för folklivsforskning
vid Lunds universitet

Stora vägen färderi Wägholms luth